

За автентичния и лъжливия християнски опит

Ще се постарая да опишем една реалност, която трудно се изказва с думи, и ще се опитаме да очертаем нейните основни белези. По своята природа тя трудно може да се опише и е по-лесно съкровено да се почувства; тя е нещо, повече скрито, за което може само да предполагаш, а не толкова видимо, което може да коментираш. Може да определим своята цел, но опитът трудно се ограничава в езикови рамки - колко повече това важи за автентичността на опита на вярата и благодатта, която е свързана с най-съкровено битие на човешката природа, с истината за човека; тя е тайна, която непрекъснато ни се открива, а не толкова външна проява, образ, форма или поведение, с които човек се съобразява.

Когато духовният опит е автентичен, той открива божествеността на човека. В противен случай той не позволява на Божията благодат да действа в човешкия живот. Затова автентичността е необходима предпоставка на духовния живот.

И така, как да подходим към автентичността на опита? Как да я разпознаем? Със сигурност не става въпрос за интелектуално съждение.

Евангелските думи на нашия Господ имат абсолютен характер: „Който не е с Мене, е против Мене“ (Мт. 12:30) и „Никой не може да слугува на двама господари“ (Мт. 6:24); „който иска да върви след Мене, нека се отрече от себе си, да вземе кръста си и Ме последва“ (Мр 8:34) и „ако вашата праведност не надмине праведността на книжниците и фарисеите, няма да влезете в царството небесно“ (Мт 5:20). Господ отхвърля човешкото право на един от Своите ученици да отиде на погребението на баща си (Мт. 8:22), предрича мъченичество и изпитания за всички, които Го последват (Мт 24 гл.), изобличава хладността (Откр 3:16), изисква пост и молитва и поставя за цел съвършенството (Мт 17:21; Еф 4:13; Як 1:4)

Бог е абсолютен, Той обхваща и предлага всяко нещо, в което има пълнота, дори самото съществуване в неговата съвършена форма. Той Сам е вечно Съществуващият, Той е всичко. Божията истина изпълва човека, но оставя в него чувството, че тя превъзхожда неговата пълнота. Тя е нещо по-голямо, което човек не може да обхване. В този смисъл Бог иска от желаещия да Го последва не това, което не е по силите и възможностите му – то се възпълва от Неговата благодат, а автентичността в съгласието му, истината във волята му, последователността в решенията му. Само така човек става пригоден за живот с Бога, може да следва стъпките Му и да разпознае следите Му.

2. Истинският християнин

В Евангелията често виждаме, че апостолите се позовават на автентичността на личното си свидетелство, за да бъдат убедителни: „което е било отначало, което сме чули, което сме видели с очите си, което сме наблюдавали и което ръцете ни са попипали“ (1 Йн 1:1) и „и който видя, засвидетелства, и свидетелството му е истинско“ (Йн 19:35). Самаряните (Йн 4:42) и св. Йоан Кръстител също прибегват към непосредствеността на личния си опит (Йн 1:34). Автентичността на опита е най-убедителният аргумент за истинността на това, което ни казват.

Нека видим, какъв е смисълът на автентичния опит в живота на християнина. Св. ап. Петър е истински дори в падението си, защото е спонтанен. Той търси доказателства и Господ го приканва да тръгне по водата; проявява маловерие и потъва (Мт 14:28-29); спонтанно изповядва, че от светата уста на Христос излиза слово за живот (Йн 6:68); увещава Господ да избегне страданията, а Той го укорява, като му казва, че в него говори сатаната (Йн 13:5-14); гордо отхвърля Господ да му измие нозете и след това отстъпва по особено изразителен начин (Йн 5-14); дръзва насила да отреже ухото на Малх, но приема укора от Господ и чудодейното изцеление на ухото на слугата (Йн 18:10); отрича се от Господ малко преди Неговите страдания и веднага след това се покаява (Мр 14:72); чува вестта за Възкресението и се усъмнява; затова бързо отива при гроба, за да може сам да се увери (Йн 20:3-4); пада и става; греши и се покаява; не преиграва; това е самият той, свободен, дори когато действа по човешки. Греши, но се поправя, не е безгрешен – той е истински.

Автентичен човек е не този, който не прави грехове, а който ги осъзнава, изповядва ги и се кае за тях.

Автентичният човек е не само спонтанен в своите постъпки, но и истински в своята вяра. Вярата не е идеология, с която трябва да се съгласим, нито мисъл, която трябва да разберем, нито мнение, което трябва да приемем. Вярата не е емоция, нито нравствено правило, с което трябва да се съобразяваме, нито преживяване, което психологически сме си наложили, нито цел, която се постига с човешки усилия. Вярата е благодат, живот и истина, която се предлага, открива и получава конкретен израз. Бог дарява вярата, а тя открива Бога.

Човек е велик, не защото може да постигне много неща, а защото може да му се случат и да му се открият велики неща. Но всичко това предполага автентичност, истинност и неподправеност. Без това хоризонтът на душата остава затворен за Божията благодат.

Разбира се, ние говорим за автентичния опит, но често изглежда, че имаме предвид нещо различно. Затова нека видим кой точно е истинският и автентичен християнин. В опита си да отговори на въпроса "Какви иска Словото да са християните?", св. Василий Велики отговаря по следния начин: "като ученици на Христос, които да подражават само на онова, което виждат в Него или чуват от Него (Мт 11:29; Йн 13:13-15), като свети храмове на Бога, чисти и изпълнени само с онова, което е за служение на Бога (Йн 14:23; 2 К 6:16), като Божии чеда, преобразили се в образ Божи според мярката, дарена на човеците (Йн 8:13, 33; Г 4:19), като солта на земята, така че ония, които общуват с тях, да се обновяват по дух за нетление (Мт 5:13), като слово на живота, което, понеже е мъртво за тукашните неща, удостоверява надеждата за действителния живот (Фил. 2:15-16)".

По-надолу продължава:

"Какво е свойствено за християнина? Това, че както Христос умря за греха веднъж за винаги, така и той да е мъртъв и недосегаем за всеки грях... Справедливостта да преизобилства у него във всичко... Да се обичат един друг, както Христос ни обикна... Винаги да вижда пред себе си Господ... Във всеки ден и час да бодърства и да бъде готов в съвършенство да угоди на Бога, като знае, че Господ идва в час, в който не очаква".

Според св. Йоан Златоуст, "ако си християнин, нямаш свой град на земята. На нашия град майстор и създател е Бог. Дори цялата вселена да получим, ние сме си чужди и пришелци за нея цялата. Записани сме на небето. Там е нашият град".

Същия абсолютен характер срещаме и при отците-подвижници и естествено в „Лествицата“ от св. Йоан Синайски: "Християнин означава подражание на Христос според възможното за човека, като с думи и дела, и мисъл вярва правилно и безукорно в Светата Троица".

Християнският опит е автентичен, когато обичаме Кръста повече от удобствата и борбата повече от победата; когато преживяваме царството Божие като по-реално от събитията в историята; когато нашата вяра е по-силна от здравия разум; когато различаваме истината повече в Тайнствата, отколкото в това, което разбираме с нашия ум – когато в нашите трудности повече се молим и по-малко разсъждаваме; когато установяваме, че благодатта е по-плодотворна от нашата борба; когато нашият брат е по-близо до нас от собственото ни аз; когато можем да различим кое е суетно и кое е истинно, кое е измамно и кое е истинско, коя е нашата и коя е Божията воля; когато жадуваме смъртта повече от живота.

Истинският християнин следва преданието и догматите, но притежава нещо ново и оригинално, нещо лично. Неговата другост утвърждава пътя на съвършенството, защото душата му е "орана планина, извисена от Христовото учение".

В крайна сметка, образът на автентичния човек не е нещо, което съществува и на което всеки от нас трябва да подражава, а което не съществува и на което всеки от нас е призван да даде живот. То е израз на единственото нещо, за което сме призвани.

3. Основни белези на автентичния християнски опит

Кои са бележите на автентично-християнския опит?

Вземаме повод от края на първа глава на Евангелието от Йоан, където се говори за призоваването на учениците. Това място е много интересно, защото показва как Христос отделно призовава всеки един християнин, а също така получаваме отговор на въпроса: какво, в крайна сметка, ни предлага Божията благодат и любов в кивота на спасението – Църквата?

В конкретния евангелски текст се говори за три отделни случая, при които Христос призовава или приканва учениците Си - светите апостоли Андрей, Филип и Натанаил.

В началото и тримата отговарят на призива с прилив на духовно въодушевление. Св. апостол Андрей възкликва „намерихме Месия“, св. ап. Филип бързо отива при Натанаил и му казва „намерихме Исуса, сина Йосифов, от Назарет, за Когото писа Моисей в Закона, и говориха пророците“ (Йн 1:45), а

Натанаил се обръща към Господ и Му казва „Ти си Син Божий, Ти си Царят Израилев“ (Йн 1:49).

Първият основен белег на автентичния опит е осъзнаването на Божия призив и спонтанният му отговор - нещо, което е плод на незлобието на душата. Душата мигновено, непосредствено, без нужда от други думи, без колебание, без интелектуални разсъждения разпознава божественото лице и отговаря на Неговия призив. Господ е казал това: „ето истински израилтянин, у когото няма лукавство“ (Йн 1:47) – няма лукавство, няма обърканост, смущение и заплетеност; сърцето на Натанаил е изпълнено с чистота и невинност.

Християнският живот не е лично откровение или избор, а достоен отговор на Божия призив; не е начин на живот, а благодатно състояние; не е откриване на добрия човек, който има правилни критерии и добър характер, а знак за Божията любов в човека и неговото божествено предназначение.

От църковните песнопения в деня на св. ап. Андрей, виждаме, че този спонтанен духовен прилив е последица на "душата, която жадува и очаква" "Неговото идване". Това ни отвежда до другите два основни белега. Единият е изпълнението с болка копнеж и желание за Бога, усещането, че се нуждаем от Него, а другият е очакването на Господа и Неговото идване.

Цялата тази душевна болка, вътрешен копнеж и надежда, дълбоко и съкровено очакване - това, което св. отци наричат „нараняване“ («τρώσις»), на душата, постоянното бдение в очакване, че Господ ще дойде, за да посети и моята душа, да влезе и в моя живот, има за цел да промени, преобрази и обнови пътя на моя живот и свойствата на моята личност; всичко това е знак за автентичен християнски опит.

Причина за автентичния християнски опит е не самата промяна, тъй като тя би могла да породви самонадеяност и гордост, а Този, Който я извършва и е гаранция за опита и знак за неговото величие - Този, Който се открива чрез опита.

Тук е важно да отбележим, че въодушевлението на апостолите не е били обикновен израз на радост, удивление или благоразположение, а има характер на едно величествено изповядване на вярата, което Църквата държи като съкровище в своите ръце. От самото начало те изповядали Христос за Бог; св. ап. Андрей Го изповядал за Месията, за Когото са писали Моисей и пророците, св. ап. Филип - за Син на Живия Бог и св. ап. Натанаил - за Христос.

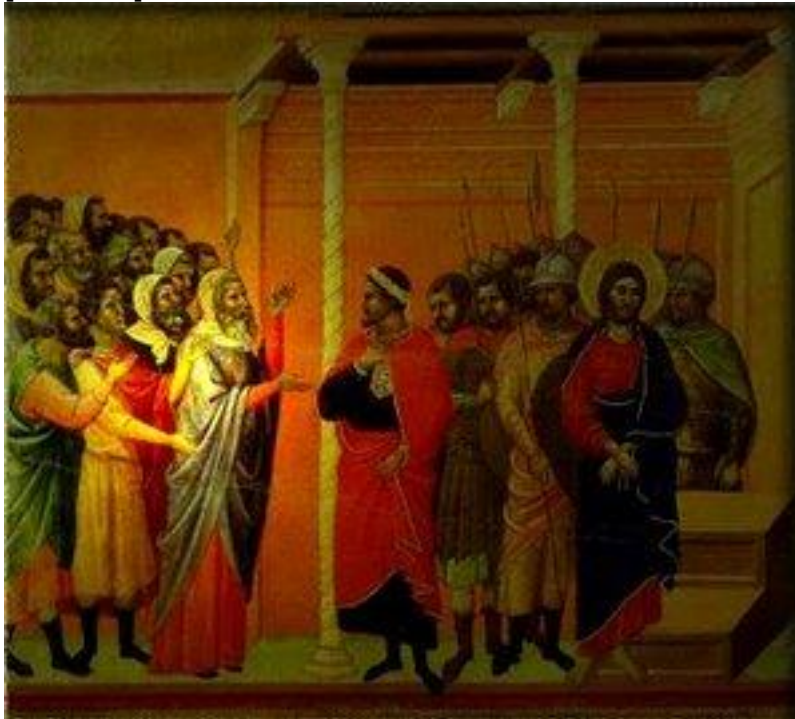
Това не е всичко. Те направили следващата стъпка: приобщили хората около тях към собствената си вяра и много бързо разпространили и разгласили вестта. Св. ап. Андрей завел брат си Симон при Исус, св. ап. Филип се обърнал към Натанаил с думите: „дойди и виж“, ела и ти да видиш, ела и ти дакусиш. Това общение със съкровището на Божията любов, която прелива в нас и се изразява като най-изкусното и красиво проявление на любовта към ближните и братята ни, представлява още един белег на автентичния християнски опит.

Ще завършим с друг белег – желанието за мъченичество. Всички апостоли загинали мъченически и запечатали своето призвание с проливането на собствената си кръв. Те притежавали такава непринуденост, че за тях не само началото било много лесно, тъй като „мигновено“ приели вестта и поканата от Господа, но и краят – те с готовност пролили кръвта си за Него и Му отдали живота си. Както с лекота Го последвали в земното Му пътуване, така сега със същото желание вечно Го следват, бидейки съединени с Него в царството Му.

Автентичността на опита не се отъждествява с помпозната изразителност, бурната импресивност, впечатляването и светското признание. Християнският опит е тайнствен, дълбок и съкровен - опитът на хананейката, която се съгласи да бъде сравнена с кучетата, опитът на Закхей, който пред всички изповяда беззаконите си дела, опитът на кръвоточивата жена, която тайно прие сила от Господа – всички те са примери за автентичност. Никой не обръщал внимание на тези хора, дори и учениците. Но Господ чул вика на хананейката, видял и извикал Закхей по име, усетил докосването на кръвоточивата жена. Затова Той обърнал особено внимание на хананейката, като пренебрегнал апостолите; на Закхей, като го отделил сред множеството; на кръвоточивата жена, усещайки необикновеното докосване. Автентичният опит е убедителен и въздейства и в най-трудните и неблагоприятни обстоятелства. Привлича Божия поглед, отличава човека, дори когато той е скрит от множеството, от безразличието на хората, от собствената си незабележимост.

Истинският християнин е непоколебим, от нищо не се страхува, невинно се доверява, състрадава, съчувства, излъчва сигурност и усещане за чистота.

4. Характерни черти на лъжливия опит

В противоположност на това, лъжливият опит ни прави християни, които вместо да се спасяваме в Църквата, чувстваме, че ние трябва да спасим истината; вместо в лицата на братята-християни да различаваме Христови братя, ние виждаме противници, които трябва да съкрुшим, или съмишленици, които трябва да подкрепят нашето мнение; вместо да поверим нашето душевно състояние на силата на Божията благодат, ние с престъпна наивност го предаваме на несигурния „скалпел“ на психотерапевтичните методи, научните оценки и рационалистическите прогнози. Така ние захранваме нашата вяра не със смирението на сърцето, а с отговорите на знанието и разума; вместо да различим любовта, която дава свобода, и ясното съзнание, което насочва към друга „логика“ - пред всички модерни предизвикателства на биоетиката, които хлопат на вратата и влизат във всекидневния ни живот - ние робски се

придържаме към юридическия формализъм, който задушаватта, и към светските компромиси, които напълно я отдалечават; вместо да изпълняваме функцията на незабележима клетка на духовното Христово тяло, ние разглеждаме Църквата като сдружение с членове, устав, права и задължения, което повече се нуждае от нашата помощ, отколкото на другите.

Това е причината, поради която накрая вместо да живеем в Църквата като в траен гроб, в който е скрито нашето възкресение, имайки дълбоко смирение, жертвоготовност, кротост, уважение и приемане на другия, снизходителност и вяра единствено в Божията благодат, ние постъпваме като светски хора със земна перспектива, която включва претенции и права, неудържима чувствителност, скрит егоизъм, лицемерие, дребнавост, безумен антагонизъм и безсмислени конфликти, несигурност, чувство за превъзходство, необясними компромиси, психологически травми и неоправдан материализъм.

Самоизмамата, неубедителните оправдания, неспособността да приемем критиката, насочена срещу нас, и съответната готовност и лекота да съдим всички и всичко напълно повърхностно, а често пъти жестоко и безсърдечно, са израз на престъпно късогледство, което е израз на порочното ни тесногърдие.

Подобен начин на мислене ни кара да си измисляме един „Бог“, Който Сам се поставя под съмнение; един „Бог“, Който постоянно се самоотрича и оприличава повече на психологически фикция, съпроводена с едно болезнено състояние и неудовлетвореност, или се оприличава на идеологическо убежище, което се отличава с ефимерност и духовен опортюнизъм; един „Бог“, Който не е Баща, Който обича, а слуга, който разрешава нашите нелепи проблеми; един „Бог“, Който не съществува, за да ни подкрепя, а ние го измислихме, за да Го подкрепяме; един „Бог“, Който нито съществува, нито естествено заслужава някой да Му вярва.

Подобно разбиране ни отвежда до една църква, която е не Божие, а наше създание. Тя притежава недостатъците на античните гръцки богове и ненадежността на социалните организации и интелектуалните теории. Тя представлява механизъм, който за кратко сработва, поставя човека в една социална група, скрива величието на човека и задушаватта неговата перспектива за богоуподбяване. Една такава църква нито заслужава, нито може да й се довериш – можеш само механично да я изповядваш.

5. Вината на модерната епоха

В цялата тази неестествена и „нелогична“ логика е очевидно, че отделният човек не носи пълна отговорност. Главният виновник е много силното влияние на властващия безличен социален манталитет, както и духът на нашата прекалено смутна епоха, която има много характерни белези, а нейните постижения безспорно са впечатляващи. Тя сама откри и доближи невероятните граници; разруши бариерата на земното притегляне; създава хора с непознати досега свойства, с изкуствени или живи органи, с части от другите хора; произвежда биологични видове, които досега не са съществували; изменя природата, отменя нейните закони; влиза в тялото, въздейства на душата, формира начини на мислене и нрави, детерминира поведението; стига до немислими разстояния, прониква във вътрешността на най-малкия свят със средства, скорости и процеси, който надминават всяко въображение. Но нейният основен характерен белег е, че се насочва срещу

автентичното, целокупното, истинното. Тя измисля и произвежда много привидни неща. Стаите за гости често са украсени с цветя, които само приличат на истински. Телевизионните студиа са обзаведени с интериор, който е нереален. Рекламата отправя към светове, които нямат нищо общо с реалността. Хората се „разкрасяват“, променят външния си вид и дори се подлагат на операции, за да покажат неистински лица, и пол, който не е съвместим с техните хормони и анатомични черти. Разточителството, лъскавият „имидж“ и властта на „прожекторите“ престъпно са унищожили същността и уникалното присъствие на човешкото съществуване.

Всичко това влияе върху нашите възприятия и обезличава нашия живот и най-вече духовност. Ние, християните, по-често говорим за величието на науката, която привидно се съгласява с религията, за демокрацията като ценност, която позволява на Църквата свободно да съществува, и за човешките права сякаш те са най-големите ценности. Знаем, че науката ни е направила надменни както никога досега, след като на мястото на Бога поставихме идола на човека, който сам се покланя на себе си, демокрацията замени Божията воля с наивната отговорност на личните ни предпочитания, а човешките права отмениха правото на Бога да се намеси в нашия живот и да действа като Бог.

Така стигнахме до състоянието на християни, които сами се опитваме да постигнем нещо, но не можем да се доверим на Божията благодат. Християни, които сами се мъчим да открием Неговите тайни, а не изчакваме търпеливо да ни се открие Неговата слава. Християни, които търсим отдиха и тишината, но пренебрегваме вътрешния мир. Християни, които произнасяме думата „любов“, но имаме предвид егоистичното предпочитание или патологичното привързване, защото в нея отказваме да различим снизхождението към другия, търпението към брата и достойнството на жертвата, а предпочитаме илюзорността на егоцентричното удоволствие.

Това възприятие преминава и в църковното богослужение. В манастирите се шият богослужебни бродерии, които приличат на ръчна изработка, но в действителност не са такива. Църковните одежди и свещената утвар са украсени с камъчета, които по външен блясък приличат на скъпоценни камъни, но по отношение на обективната си стойност нямат никаква връзка с тях. Иконите ни напомнят за древните времена, но са направени от хартия, без цвят и стойност, без труд и любов, без творческо въображение и време. Правим снимки и подробно запечатваме извършваното от свещениците богослужение, но не можем да различим Божието присъствие в светотайнствените последования. Наричаме нашите екскурзии поклоннически пътувания, но душата ни не може „да излезе“ от своя затвор в Божията пустиня за „срещата с Него“. Посещаваме свети места, но не се вижда посещението на Светия Дух в нашия живот. Задоволяваме „външните сетива“, без да активираме „вътрешните движения“. Притежаваме непрактични и неактуални богословски знания, но сме лишени от скъпоценния духовен опит. Затова нашето богослужение, което има изключително светотайнствено величие, прилича повече на тържество, отколкото на Тайнство, напомня повече зрелище, отколкото молитва.

Плод на автентичността на светците са множеството проникновени съчинения, голяма част от които са видели светлина след като светците са напуснали този свят. Потвърждение за нашата „привидна“ автентичност е не само фактът, че четем за опита на светците или ги обсъждаме в нашите удобни зали, но и отсъствието на всяко желание за подвиг, умиране за греха и жертва. Вместо да

четем свещени текстове, за да се смирим, ние ги използваме, за да съдим братята си, или престъпно да приемем съня за реалност.

В своя мъченически живот светците са се хранили с божественото Причастие. Ние надхитряме нашата светска духовност и самооправдание, като им подражаваме в честото причастяване, но не и в автентичността на покаянието и на вярата. Интелектуалното знание, което се изразява чрез вътрешна напрегнатост и многословие, се явява заместител на опитното откровение, което се потвърждава с безмълвие, вътрешен покой и сълзи. „Предъвкваме“ отминали неща, за да оправдаем нашите възгледи и мнения, а не можем да родим ново познание, което ни смирява и обгръща нашите братя.

Затова често съвременната духовност се появява с една изкривена маска. Всъщност, това не е нищо друго, освен рационализирана религиозност и робски традиционализъм, които се крият зад емоционално болезненото привързване към модели, правила, външни форми, обичаи или лица и е израз на блудкав консерватизъм. Всичко това води до псевдо-добродетели, които ни подвеждат, харесва се на дявола и наранява Бога; развива в нас страсти и едно непростимо безсилие, подхранва жестокосърдието и лицемерието, нарича се „автентична“ вяра и опит, но няма никаква връзка с Божия Дух и преданието на Църквата; просто създава един християнин с чисто измамна автентичност, след като вярата се трансформира в прелест и заблуда, а опитът - в тревога и псевдоусещане. Това е причината, поради която често недоволстваме, че биваме онеправдани, оплакваме се за нашите трудности, големите изисквания и непоносимо бреме, за душевното напрежение и за това, че Бог не ни чува, а нашите братя не ни разбират. Това поражда усещането, че не се извършват чудеса, няма свети хора, а спасението е трудно; води до съмнения, лъжеусещания, отпаднал дух, нежелание за подвиг; обезличава Христовия лик в нас. Всичко това е естествена последица за човека, който има повредено съзнание и е загубил своята автентичност. Най-голямата опасност в нашата епоха е, когато нашият опит загуби своя неподправен характер, лиши се от своята автентичност и накрая се окаже чужд на истината.

6. Величието на „новия човек“

Както всеки християнин в историята на Църквата, така и ние се нуждаем от автентичния опит на Божията благодат. Просто в наши дни това изглежда по-трудно за постигане.

Този опит поражда величието на „новия“ човек, който е преминал в състояние, в което остава човек, но е не просто човек, а богообразен, боговиден човек, богочовек. Богочовекът Исус Христос е съвършен Бог и съвършен Човек. Без да бъде Бог, човекът, който е станал богочовек, престава да бъде само човек. От „човешкото“ запазва природата и отхвърля властта на падението; той не може да има природата на „божественото“, но по благодат е станал смирен. Всичко това означава, че автентичният християнин е много човечен - той проявява и зачита човешката си природа, не я презира, не се срамува от нея, не я онеправдава; затова осъзнава своите възможности и немощта на другите. Човек едновременно е нищожен и велик.

Човек едновременно е дълбок и пространен, сам той е неизследима тайна, но побира всички в себе си. Животът му е изпълнен с истинска любов; притежава свободата да приема и свободата да предлага. Затова е много човеколюбив и дружелюбен. Не се спасява сам, а прави и другите съпричастни на спасението.

Той е способен да се освободи от своя егоизъм и по този начин да се съедини с Бога и братята си.

Също така автентичността помага на християнина непрестанно да действа на границата между Бога и човека, между логиката и тайната, между божествената любов и човешката болка, между свободата и послушанието. Това го вдъхновява да се движи и отвъд личното си пространство, отвъд човешката мярка, отвъд светското време, отвъд своето „аз“ . Бог е скрит в тези граници; там той среща брата, вечността, благодатта, истината, Самия Бог.

Когато нашият разум бъде предизвикан, тогава се ражда вярата. Когато нашите чувства са в риск, тогава се появява благодатта. Когато се отречем от нашата воля, тогава преживяваме Неговата любов. Когато нашето „аз“ се „свива“, тогава Бог „в сила“ възкръсва в нас.

Автентичният опит е опитът на преподобните отци, мъчениците, апостолите, пророците – опит, което включва в себе си подвиг, пот, кръв, болка, мъченичество, смирено изповедание. Автентичният християнин изпитва радост чрез подвига, лишението и жертвата; преживява надеждата чрез болката, немощта, внимателното потвърждение за присъствието на Божията благодат и непрестанното очакване на знамението, което не търси, а когато дойде, той не се изненадва; преживява смирението чрез Божията благословия и милост - всичко това се крепи върху вярата.

В лицето на брата той среща Самия Христос. Близко до своя брат той се смирява, търпи, и се принизява. Заедно с него той споделя падението, вярата, живота, благодатта, спасението. Заедно влизат в единство, като различията подчертават свободата, а другостта – уникалността на всяка личност като образ на Бога, контрастите смиряват, допирните точки улесняват общото пътуване. Греховете, изпитанията, добродетелите, Божията намеса в живота на единия взаимно проникват в живота на другия. Всичко е общо. „Не можем да се спасим по друг начин, освен чрез ближния“. Основа на това състояние е любовта.

Автентичният християнин ясно различава суетата на света, променливостта и преходността на времето, тленността на материалните неща, примамливостта на „тук“ и „сега“, бруталността в човешките отношения, инертността на логиката. Затова непрестанно действа в есхатона. „Той живее на земята, но е гражданин на небето“. Той е съпричастен не на настоящето, а на есхатона, и се храни не със земното, а с небесното. Това негово съзнание (фронима) се храни от божествената надежда.

„Вяра, надежда, любов; тези три неща“.

Вярата, надеждата и любовта са основата на автентичния опит на всеки християнин. Те съставят „другата“ логика, която го прави благороден и непринуден по природа, въздържан в отношенията си с другите и незабележим в предпочитанията си. Той става проникателен, прозорлив и прозрачен. Той „изследва всичко, а него никой не изследва.“ (1 Кор. 2:15). Бог се оглежда в неговото лице, което отразява лъчите на Неговата благодат. Отправяш поглед към него и изповядваш, че „жив е Господ“. Жив е истинският Бог, Който не можем да видим с нашите очи, нито пък интелектуално да Го разберем.

В същото време той е велик, защото винаги притежава пълнота и непорочност, бидейки в общение с всички. Близко до него осъзнаваш своята отдалеченост, но чувстваш, че си с него - защото „да бъдат едно“ е негов личен опит. Той никога не е сам, нито само с определени хора, нито само с малцина на брой. Има място за всички. Бог го изпълва със Своята светлина.

Тази автентичност кара християнина да бъде не по светски „модерен“ - като повърхностен подражател и пасивен изразител на нравите на епохата, в която живее - а в смисъл на този, който възплъщава вечната Божията вест в настоящето. Той възплъщава преданието на Църквата, но и иконата на есхатона. Той е човек в истинския смисъл на думата, който свързва „древната красота“ с „бъдещата слава, която ще се открие в нас“.

Дори да издава човешка немощ, слабост и непълнота, автентичността, тоест неподправеността, остава път към свършенство и святост. Напротив, повреденото съзнание, компромисът, замазаният псевдо-образ задушават действието на Божията благодат и лишават човека от участие в Тайната и в божествената природа.

В този смисъл, автентичният човек става не само образец за нравствено усъвършенстване, но най-вече се преобразява в създ, в който се откриват догматичните истини. Той христологично осъществява своето психо-соматично битие, като преживява хармонията между човешката природа и божественото си предназначение; триадологично преживява трисъставността на своята душа и общението на любов с братята; преживява и открива цялата божествена икономия, милостта на Боговъплъщението, троичната епифания на Кръщението, блясъка на „чудната промяна“ на божественото Преображение, показателната дълбочина и божествена слава на Тайната Вечеря, кеносиса на Христовите страсти, обновяването и преобразяването на всички твари чрез Възкресението, обожението на човешката природа чрез Възнесението, изливането на светотайнствените дарове на Петдесетница, раждането и пътуването на църковното „ято“ в океана на историята и накрая очакването на есхатона.

Както чистотата и девството на Света Богородица са основна предпоставка за нейното участие в тайната на божествената икономия, по подобен начин девството на "фронимата" (съзнание, чистата съвест), тоест автентичността, прави християнина способен да участва в тайната на Въплъщението. Християнинът, който не е изумен от догматическия опит, не е просветлен от тайнственото откровение, не е „ранен“ от божествения копнеж, не е пленен от надсветовното, не чувства знаците на Божието присъствие, не вижда отпечатъците на Неговите действия - той няма Божия печат върху себе си. За него Бог е вероятност, абстрактна битийност, висша сила, „непознатото“ на философите, емоционален модел, пълнеж на някаква психологическа празнина.

7. Заключение

Най-великите агиографски образци на автентичен опит за всеки християнин от всяка една епоха са прародителите, раят на детската душа и Христовите ученици. Бихме могли да кажем, че в действителност автентичен става човекът, който си възвръща белезите на прародителите, качествата на малките деца и чертите на Христовите ученици. „Който не приеме царството Божие като дете, няма да влезе в него“ (Лк. 18:17). Дори само това показва, че връщането към това състояние е условие за духовния живот и предпоставка за спасението.

Автентичният човек е този, който е гол, без покривало, без средства за отбрана и защита, каквито са били прародителите преди падението; този, който е невинен и може да се довери, каквито са малките деца; неопетненият от висши знания и простодушен човек, каквито са били апостолите. Колкото по-смирено осъзнаваш своето незнание – това, което не познаваш и не можеш да научиш –

толкова по-близо стоиш до усещането за тайната и откриването на истинското познание. Защото знанието не е интелектуална дейност и способност, а смирение и благодат.

Затова автентичният човек не просто вижда навсякъде „Божия пръст“, а винаги усеща Неговото докосване. Той е изваян от Бога, както прародителите в рая; той се преобразява, обновява, чувства Неговата творческа благодат. В същото време приема и Неговото мило присъствие, Неговата прегръдка, както малките деца, чувства топлината на Неговата любов. Накрая Бог му дава да Го докосне, както това е станало при апостолите; той се докосва до Него и непрестанно получава потвърждение за своята вяра. Възсъздаването води до „обновата на древната красота“ и сродява човека с божественото слово; прегръдката предлага дара на богословието, а докосването дава потвърждението за вярата и личен опит.

Автентичен е този, в който Бог може да се открие.

Може би всичко това, което казахме досега, изглежда преувеличено. Може би отново ще има отзвук на разочарование. Ние сме толкова чужди, толкова далеч от всичко това! Но и толкова близо, толкова сродни с него! Човешката природа включва в себе си всички тези неща. Църквата просто призовава да познаем себе си, да открием основната истина за себе си като човеци, личности и християни, да станем отново естествени като прародителите, невинни като децата и спонтанни като Христовите ученици. От друга страна, цел на всичко казано дотук беше не толкова да представим автентичния опит като реалност, която трябва да следваме, а да изтъкнем автентичната фронтима (съзнание) като критерий за сравнение и условие за смирение.